

DOI: <https://doi.org/10.15407/np.59.329>

УДК 027.081:061.1(477)НАНУ”2013/2018”

Світлана Блиндарук,

молодший науковий співробітник, ORCID 0000-0003-0714-0279,
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

Просп. Голосіївський, 3, Київ, 03039, Україна

e-mail: blyndaruksvetlana@gmail.com

тел. + 38 (044)524-25-96

**ДОВІДКОВО-БІБЛОГРАФІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ
БІБЛІОТЕК НАУКОВИХ УСТАНОВ НАН УКРАЇНИ У 2013–2018 рр.**

У статті проаналізовано довідково-бібліографічну діяльність бібліотек наукових установ (БНУ) НАН України з підготовки бібліографічних покажчиків, складання бібліографічних списків, виконання усних й письмових бібліографічних довідок упродовж 2013–2018 рр. Висвітлено шляхи активізації взаємодії БНУ, пріоритетні напрями формування бібліотечно-інформаційних ресурсів на сучасному етапі.

Доведено, що активізація взаємодії БНУ потребує модернізації матеріально-технічного забезпечення, впровадження єдиних інформаційно-комунікаційних технологій та активізації організаційно-методичної підтримки, постійно діючої системи підвищення кваліфікації фахівців.

Наведено приклади удосконалення довідково-бібліографічної діяльності БНУ за допомогою використання ними спільних інформаційних платформ інших установ не лише вітчизняних як НБУВ, а й зарубіжних для створення веббібліографічних ресурсів, електронних каталогів, електронних повнотекстових БД та представлення своїх електронних колекцій у світовій інформаційній мережі.

З'ясовано, що на сучасному етапі пріоритетним напрямом є інтеграція бібліотечно-інформаційних ресурсів, тобто застосування сучасних інформаційних технологій, з розширенням сервісу, які дадуть змогу забезпечити бібліотеки основними зарубіжними бібліографічними, реферативними та повнотекстовими інформаційними ресурсами. Все це збагатить інформаційний потенціал бібліотеки та розширить інформаційну базу для виконання всіх типів довідок та надасть користувачам нові можливості інформаційного забезпечення наукової діяльності.

Ключові слова: довідково-бібліографічна діяльність, довідково-бібліографічні фонди, бібліографічні посібники, інформаційні видання, бібліотеки наукових установ, інформаційно-бібліографічна робота.

Актуальність дослідження полягає в тому, що перехід від індустріального до постіндустріального або інформаційного суспільства призвів до підвищення ролі інформації у розвитку усіх сфер життя, змінив акценти у діяльності різних установ, підприємств, зокрема бібліотек. Пожвавлення інтересу до історії діяльності наукових установ, відомих і визначних науковців в Україні й за кордоном сприяло появі великого масиву бібліографічних досліджень вітчизняних і світових центрів, який також потребує систематизації й відповідної оцінки. В Україні такою діяльністю традиційно займаються бібліотеки наукових установ. З кожним роком зростає попит на оперативну інформацію, насамперед – результати наукових досліджень. Саме тому діяльність сучасних бібліотек, зокрема наукових установ, вийшла далеко за межі, визначені у «Положенні про бібліотеку науково-дослідної установи» (1992). Прерогативою бібліотек стає збільшення інформаційних можливостей, розширення кола інформаційних послуг, спрямованих на забезпечення науково-дослідної роботи установи, широкого запровадження інформаційних технологій під час формування електронних каталогів і баз даних, а головне – надання для користувачів віддаленого доступу.

95 бібліотек наукових установ і бібліотечно-інформаційних підрозділів НАН України накопили чималий досвід взаємодії у розв'язанні подібних завдань завдяки створенню центрів міжбібліотечної кооперації, якими для них є Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (НБУВ) і Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника (ЛННБУ ім. В. Стефаника).

Важливою інформаційно-комунікаційною функцією бібліотек, тісно пов'язаною з обслуговуванням користувачів, створенням довідково-інформаційних ресурсів та довідково-пошукового апарату як засобу організації доступу до них є довідково-бібліографічна діяльність (ДБД), яка трансформується під впливом зміни інформаційно-комунікаційного середовища. Довідково-бібліографічне об-

луговування (ДБО) є головним напрямом цієї діяльності і сьогодні в умовах інформатизації суспільства та стрімкого прискорення наукового обігу інформації набуло пріоритетного значення.

Нині довідково-бібліографічна діяльність бібліотек наукових установ мережі НАН України забезпечує інформаційні потреби не лише користувачів-науковців, а й установ та організацій інших систем і відомств на договірних засадах. Бібліотеки надають доступ до документних фондів, локальних і мережевих ресурсів (як придбаних, так і власної генерації), організованих за допомогою автоматизованих бібліотечно-інформаційних систем або програмно-технологічних розробок, створених в установах.

Профіль комплектування ДБФ БНУ ширший за комплектування спеціалізованого фонду. Діяльність мережі БНУ є невіддільною від організації та розвитку системи наукових установ Національної академії наук України – науково-дослідних інститутів та прирівняних до них обсерваторій, ботанічних садів, що відображається в результатах їхньої діяльності [1, с. 6]. Вона зорієнтована на першочергове задоволення професійних потреб учених, спеціалістів господарчого комплексу, фахівців різних галузей знань, діячів культури і мистецтва. БНУ комплектують свій ДБФ виходячи з потреб галузі, наукових працівників, які в них працюють, та регіонів, до яких вони належать. З урахуванням цього БНУ здійснюють інформаційну та видавничу діяльність, зокрема систематизують результати наукових досліджень, формують літописну спадщину вітчизняної науки, готують бібліографічні видання до ювілеїв інститутів, біобібліографічні – до ювілеїв учених, бібліографічні та інформаційні видання за тематикою наукових досліджень установ, а також здійснюють помітну видавничу діяльність, беруть участь у підготовці монографічних досліджень [10]. Ще одним напрямом у діяльності БНУ є підготовка виїзних тематичних виставок, укладання бібліографічних покажчиків на базі своїх бібліотечних фондів, а також з використанням фондів інших бібліотек мережі [2, с. 6].

Вагоме місце в організації ДБД бібліотек наукових установ НАН України займає підготовка різних видів бібліографічних ресурсів. Вони відображають науковий доробок установи за певний період, уза-

гальнують тематичні бібліографії, популяризують персональні біобібліографії науковців. Саме тому в останні роки цей напрям діяльності БНУ привертає значну увагу багатьох дослідників.

З-поміж багатьох дослідників, які вивчали ДБД БНУ варто назвати: Т. В. Добко, Т. Л. Кулаковську, Н. І. Смаглову, О. Л. Сокур, Г. І. Солоїденко, А. І. Радченко та ін. Насамперед, потрібно виділити праці Т. В. Добко, у яких вона висвітлила широкий аспект довідково-бібліографічної діяльності наукових бібліотек України та окреслила перспективи розвитку ДБО, трансформацію ДБД в електронному середовищі, зокрема організацію онлайн-ового ДБО [5].

Г. І. Солоїденко зазначає, що головне завдання академічних бібліотек – оперативнo й максимально повно забезпечувати вчених світовою науковою інформацією за тематикою їхніх досліджень, а перспективи розвитку БНУ пов'язує з освоєнням ними інформаційно-комунікаційних технологій (е-фонд, е-каталог, е-архівна довідка) [9, с. 63–64]. Т. Л. Кулаковська вказує на ключові проблеми науково-інформаційної діяльності наукових установ України: взаємобмін та взаємовикористання інформаційних ресурсів, створення інтегрованої інформаційної системи Академії на основі освоєння передових інформаційних технологій [6, с. 50]. О. Л. Сокур розглядає перспективи поєднання функціональних можливостей усіх бібліотек НАН України на одній платформі НБУВ, що, на її думку, має підвищити якість бібліотечних продуктів і послуг та пришвидшити час обслуговування користувачів [12].

А. І. Радченко торкається питань забезпечення аналітичною інформацією органів законодавчої, виконавчої та судової влади, урядових структур та формування літописної спадщини вітчизняної наукової діяльності бібліотечної мережі НАН України [10].

Водночас дослідники не акцентували увагу на довідково-бібліографічній діяльності БНУ НАН України, яка відображає і пропагує наукову діяльність українських наукових інститутів, їх провідних вчених та забезпечує наукові установи України інформацією зі світових наукових центрів.

Мета статті – розкрити особливості довідково-бібліографічної діяльності бібліотек наукових установ НАН України у 2013–2018 роках.

Наукова новизна дослідження. Здійснена спроба розкрити ДБД бібліотек БНУ НАН України за останні роки, акцентуючи увагу на бібліографічному висвітленні результатів наукової діяльності інститутів і провідних вчених НАН України, формуванні та застосуванні БНУ корпоративної системи онлайнного доступу до світових інформаційних ресурсів.

Методологія дослідження. Під час написання статті було застосовано принципи всебічності й об'єктивності, а також використано методи дослідження: аналіз, синтез, узагальнення.

Одним з пріоритетних напрямів ДБД БНУ є підготовка поточних бібліографічних показників. Серед них оперативним продуманим відбором матеріалів виділяються поточні показники Інституту геотехнічної механіки. Для належної інформаційно-аналітичної підтримки розроблення перспективних технологій працівники бібліотеки щодня анують статті з наукових журналів, збірників, продовжуваних видань для керівників і провідних спеціалістів інституту за всіма темами наукових досліджень. Так, в електронному вигляді було складено тематичний бібліографічний список «Геотехнология (добыча и разработка полезных ископаемых)», який містить матеріали з періодичних та продовжуваних видань, монографії, брошури, збірники наукових праць, автореферати дисертацій за 2003–2013 рр. У 2013 р. його масив склав 10479 назв з анотаціями чотирма мовами: українською, російською, англійською та польською. В електронному вигляді він щороку поповнюється новою інформацією: у 2013 р. опрацьовано 919 документів, у 2014 р. – 11 229, у 2015 р. – 11 738, у 2016 р. – 12 253, у 2017 р. – 12 708 (внесено 455 статей з анотаціями), у 2018 р. – 12 882).

У низці показників за цей період відображено діяльність інститутів з окремих тематик, наукові здобутки науковців. Особливо плідно у цьому напрямі працює Інститут історії України НАН України. Головним напрямом діяльності установи упродовж 2013–2018 рр. було оперативне забезпечення інформаційних запитів науковців з використанням різних видів інформаційної діяльності. Співробітниками Інституту здійснювалася підготовка «Каталогу видань Інституту історії України НАН України», започаткованого у

2006 р. Ведуться постійні бібліографічні рубрики: «Нові надходження до бібліотеки Інституту історії України НАН України» та «Наукова література, видана Інститутом історії України НАН України». У 2017 р. Л. Я. Мухомою та А. В. Невмержицькою було підготовлено і видано систематичний покажчик «Український історичний журнал» (Київ, 2017), з бібліографічними описами праць співробітників Інституту за 2012–2016 рр.

У контексті підготовки галузевих бібліографічних посібників можна виділити бібліотеки інститутів: електрозварювання, чорної металургії, археології, літератури. Зокрема, до 80-річчя Інституту електрозварювання ім. Є. О. Патона НАН України бібліотекою цієї установи у 2014 р. укладено покажчик наукових праць співробітників «Труды сотрудников ИЭС им. Е. О. Патона (1985–2014 гг.)», де представлено описи 732 монографій, збірників, матеріалів конференцій як вітчизняних, так і зарубіжних видавництв. Фахівці бібліотеки Інституту археології НАН України підготували ювілейне видання «Інститут археології Національної академії наук України. 1918–2014». Науковою бібліотекою Інституту чорної металургії до ювілею установи підготовлено список монографій працівників закладу за 1952–2015 рр. та «Перелік збірників праць Інституту за 1948–2015 рр.»

На сторінках журналу «Слово і час» фахівці бібліотеки Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України репрезентували у розділі «Бібліографія» монографії співробітників Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка (2011–2016 рр.). Окремо було представлено бібліографію праць співробітників Інституту за 2015–2017 рр., підготовлених упродовж 2014–2016 рр. на основі електронних баз даних і картотеки праць співробітників установи, річних звітів науковців.

У 2015 р. Інститут сорбції та проблем ендоекології представив «Бібліографічний покажчик друкованих праць (1991–2015)» (Київ, 2015).

Покажчик «Фізико-хімічний інститут ім. О. В. Богатського НАН України: публікації 2017 р.» відображає багатогранну діяльність учених Інституту. Бібліотекою Інституту надтвердих матеріалів укладено та відредаговано довідник «Наукова школа Інституту надтвердих матеріалів», який містить 363 статті про вчених установи (відомості

про життя, трудовий шлях, наукову діяльність), списки наукових публікацій, виданих в Україні та за її межами.

Інститут клітинної біології та генетичної інженерії (ІКБГІ) НАН України підготував «Список наукових праць співробітників Інституту за 2018 рік», який містить 120 бібліографічних записів, а також – бібліографічний «Список праць співробітників ІКБГІ НАН України: до 100-річчя НАН України, 1980–2018 рр.» (45 бібліогр. записів). У цьому ж році співробітники бібліотеки Інституту електродинаміки НАН України підготували змістовне видання: «Публікації Інституту електродинаміки Національної академії наук України: бібліографічний покажчик за 2007–2016 рр.» (Київ, 2017), яке представлено в електронній версії на сайті Інституту.

Одним з головних напрямів інформаційно-бібліографічної діяльності бібліотек, які функціонують при наукових установах НАН України є підготовка і випуск персональних покажчиків учених. Адже вони представляють собою науково-бібліографічну базу попередніх досліджень видатних вчених, яка є основою для вивчення досвіду провідних науковців.

Окремо виходять біобібліографічні серії наукових установ не лише як результат здобутків провідних учених тієї чи іншої галузі, а й діяльності установ. Однією з них є серія «Біобібліографія учених України», заснована у 1968 р. видавництвом «Наукова думка», яка складається з випусків персональних бібліографічних покажчиків, присвячених насамперед дійсним членам НАН України. Готуються вони бібліотеками наукових установ, як правило, до ювілейних, пам'ятних дат, а також з метою увічнення пам'яті науковців. Серед них біобібліографії таких відомих вчених як Б. Є. Патон, В. М. Русанівський, М. П. Щербак, В. Т. Трощенко, Н. Ф. Клименко, Г. П. Півторак, Г. П. Їжакевич та ін.

Упродовж 2013–2018 рр. видано низку біобібліографічних покажчиків з цієї серії, присвячених Г. В. Горру та Н. С. Хapіловій (Інститут прикладної математики і механіки), В. Г. Складенку (Інститут мовознавства), С. В. Комісаренку (Інститут біохімії), М. А. Кохно та С. І. Кузнецовій (Національний ботанічний сад), П. М. Томчуку (Інститут фізики), А. К. Шидловському (Інститут електродинаміки),

М. І. Кисельовій та О. Г. Мироновій (Інститут біології південних морів), А. Я. Красовському (Інститут проблем міцності), В. Г. Манжелому (Фізико-технічний інститут низьких температур (далі ФТІНТ), З. А. Чегусовій (Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології), а також – ювілеям І. Р. Вихованця, В. В. Німчука (Інститут української мови), О. Б. Ткаченко, Н. Г. Озерової, О. С. Мельничуку (Інститут мовознавства), В. З. Туркевича (Інститут надтвердих матеріалів). За цей період бібліотеки наукових установ поповнили свою колекцію біобібліографічними виданнями, присвяченими науковій діяльності учених у галузі суспільних наук. Серед них: український диригент, педагог, музично-громадський діяч, професор, член-кореспондент Національної академії мистецтв України Іван-Ярослав Дмитрович Гамкало, історик, журналіст Анатолій Васильович Денисенко (Ін-т енциклопедичних досліджень НАН України). Бібліотека Інституту української мови підготувала матеріали до бібліографії українських вчених-мовознавців: Миколи Васильовича Никончука, Павла Юхимовича Гриценко, Олексія Сильвестровича Стрижака, Інни Петрівни Чепіги. Співробітники Інституту географії брали активну участь у підготовці біобібліографічних матеріалів про Максима Федоровича Веклича за 1924–2001 рр.). Бібліотекарями Інституту літератури упорядковано та підготовлено до друку бібліографію праць Наталії Микитівни Шумило за 1972–2017 рр. та про Тамару Наумівну Денисову (1963–2015 рр.).

З нагоди ювілейних дат Інститутом фізичної хімії ім. Л. В. Писаржевського НАН України було підготовлено бібліографічні покажчики до 110-річчя від дня народження Михайла Терентійовича Русова, Михайла Яковича Рубаніка, Андрія Михайловича Кабакчі. Деякі наукові установи готували покажчики наукових праць на честь видатних діячів різних галузей знань. Так, Бібліотека Інституту фізіології ім. О. О. Богомольця НАН України підготувала в електронному вигляді бібліографічні покажчики наукових праць академіка НАН України Вадима Федоровича Сагача (2015); доктора медичних наук, професора Вадима Якимовича Березовського (2016); доктора медичних наук, професора Віктора Євгеновича Досенка (2017); академіка НАН України Миколи Сергійовича Веселовського (2018).

У 2018 р. працівниками бібліотеки Інституту філософії ім. Г. С. Сковороди НАН України з нагоди ювілею відомого українського вченого, доктора філософських наук, фахівця в галузі релігієзнавства, історії і філософії Петра Лаврентійовича Яроцького був підготовлений біобібліографічний покажчик його праць.

Бібліотека Інституту надтвердих матеріалів брала участь у підготовці матеріалів до біобібліографії відомих вчених в галузі матеріалознавства: Анатолія Львовича Майстренка, [3], Тетяні Олексіївни Пріхні [8], які представлено на виставці нових надходжень та виставлено на веб-порталі НБУВ.

Серед українських діячів науки варто назвати й Михайла Васильовича Токарчука, Андрія Дмитровича Трохимчука, Оксану Вадимівну Пацаган (Інститут фізики конденсованих систем НАН України). Ці імена увійшли у серію покажчиків під назвою «Бібліографія українських вчених». У цій же серії Інститутом металофізики було підготовлено біобібліографію Ореста Михайловича Івасишина.

Результатом ретельного щоденного вивчення всього потоку фахової інформації, що надходив до інститутів, його анотування та упорядкування упродовж 2013–2018 рр. стали бібліографічні та інформаційні видання, які відповідали тематиці наукових досліджень установ. Серед них можна назвати Національний науковий щорічник «Бібліографія українського гончарства», започаткований у 2000 р. Відділенням керамології Інституту народознавства НАН України, над яким продовжує працювати бібліотека. Він містить публікації про українське гончарство, кераміку, керамологію за період з 1999–2014 рр. Бібліографічні записи в покажчику подано з анотаціями та вміщено короткі огляди керамологічної літератури, бібліографічні покажчики про використання глини і глиняних виробів у побуті давнього і сучасного населення України, інформацію про нові надходження до книгозбірні. Тематичне спрямування матеріалів – археологія, історія, етнографія і мистецтво гончарювання.

На основі розкриття змісту наукових журналів, а також матеріалів наукових конференцій і симпозіумів з проблем зварювання та споріднених технологій Інститутом електрозварювання у 2018 р.

підготовлено п'ять випусків сигнальної інформації «Сварка и родственные технологии» (з 2013 по 2017 рр. вона виходила тільки у двох випусках). Бібліотека Фізико-технологічного інституту металів та сплавів НАН України упродовж 2015–2016 рр. видала наступні бібліографічні покажчики: «Процессы литья»; «Металл и литье Украины»; «Металлознание та обробка металів» з наявністю електронної версії до них.

Не менш вагоме місце в організації ефективного обслуговування користувачів наукових бібліотек за останні шість років відведено наданню усних, письмових, віртуальних довідок, які також розкривають доробок учених НАН України. Упродовж 2013–2018 рр. найбільшу кількість тематичних бібліографічних довідок підготували: Інститут літератури – 80 довідок, Інститут геофізики – 68, Інститут соціології – 42, Інститут біохімії – 41, Інститут історії – 36, Інститут чорної металургії – 33, ГАО – 30, Інститут газу – 29. Бібліотека Інституту археології протягом 2013 р. впорядкувала та редагувала списки літератури до наукових видань «Експериментальна археологія: досвід моделювання об'єктів та виробництв» і «Слов'яни». Працівник Бібліотеки Інституту географії у 2018 р. на основі матеріалів книжкових видань, збірників наукових праць, авторефератів дисертацій уклала бібліографічні списки: «Сталий (збалансований) розвиток України за 1998–2017 рр.» (30 назв) та «Палеогеографічні дослідження в Україні» за 1962–2016 рр.» (52 назви).

Бібліотека Інституту електрозварювання підготувала у 2014 р. низку письмових довідок, присвячених діяльності провідного українського науковця у галузі зварювальних процесів, металургії і технології металів, Президента НАН України Б. Є. Патона: «Список публикаций акад. Б. Е. Патона в 2013 году (по материалам, имеющимся в библиотеке ИСС) : книги, журналы за 2013 г.»; «Акад. Б. Е. Патон, ИСС им. Патона. Статьи, интервью в периодических изданиях и Интернетe. 2014 год : кн., журн., газ., ел. ресурсы за 2014 г.»; «Акад. Б. Е. Патон. Материалы до бібліографії – 2013 : кн., журн., газ., ел. ресурсы за 2013 р.».

БНУ також було укладено бібліографічні списки, які відображають внесок учених у діяльність установи: «Космічна історія України:

академік М. К. Янгель та його конструкторське бюро: до ювілею КБ «Південне» ім. М. К. Янгеля (2011–2014 рр.), «До 100-річчя НАН України (1918–2018) та Інституту механіки ім. С. П. Тимошенка НАН України 1932–1940, 1955–2018 рр.» (2017) (Інститут механіки); «Вибрані праці Є. П. Федорова – видатного вченого у галузі фундаментальної астрометрії та вивчення обертання Землі: кн., вітчизн. та заруб. період. вид., матеріали симпозіумів, конф. тощо за 1947–1987 рр.» (2014), «Улукбек. Астрономічна школа Улукбека, 1950–1981 рр.», «Розвиток астрономії в Одесі. Одеські астрономи» (2018) (бібліотека Головної астрономічної обсерваторії – далі ГАО).

Інститутом фізіології ім. О. О. Богомольця упродовж 2017–2018 рр. була підготовлена серія бібліографічних списків публікацій до ювілеїв відомих вчених-медиків: К. В. Розової (до 65-річчя, 1982–2014 рр.), М. М. Сиротиніна (до 120-річчя від дня народж., 1944–1975 рр.), І. Л. Поповича (до 60-річчя з дня народж., 2000–2016 рр.), Літовки І. Г. (до 60-річчя з дня народж., 2000–2014 рр.), А. З. Колчинської (до 100-річчя від дня народж., 1955–2005 рр.), О. О. Лук'янець (до 55-річчя з дня народж., 1994–2016 рр.), М. І. Левашова (до 65-річчя з дня народж., 1994–2016 рр.), І. С. Магури (до 90-річчя з дня народж., 1950–2013 рр.). Низку бібліографічних довідок, присвячених таким відомим діячам в галузі біохімії як О. М. Баху, О. В. Комісаренку, С. В. Палладіну, Р. П. Виноградової, С. О. Костеріну було виконано бібліотекою Інституту біохімії ім. О. В. Палладіна. Співробітниками бібліотеки Інституту мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України представили перелік творів Олесь Гончара у книжкових виданнях за 1942–1985 рр. (85 назв), які увійшли до видання: «Олесь Гончар. Твори в 7 тт.» (К., 1987–1988).

Крім того, бібліотечні фахівці постійно беруть участь у підготовці до друку наукових видань установ, зокрема готують анотації та переклади матеріалів, редагують бібліографічні списки літератури до монографій, готують тематичні довідки, індексують статті до збірників наукових праць, журналів, тез конференцій. Зокрема, за період 2013–2018 рр. БНУ НАН України було визначено індексів УДК до 45 950 документів.

У таблиці 1 наведено результати ДБД за основними видами бібліографічних ресурсів упродовж 2013–2018 рр.

Таблиця 1

**Основні показники довідково-бібліографічної діяльності наукових установ
НАН України за типами бібліографічних ресурсів у 2013–2018 рр.**

Типи бібліографічних ресурсів	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Заг. к-ть
Бібліографічні покажчики	30	32	19	10	12	16	119
Біобібліографічні покажчики	13	7	6	7	5	6	44
Тематичні бібліографічні списки	131	124	99	114	91	73	632
Списки нових надходжень	385	383	254	258	198	202	1680
Тематичні письмові довідки	1053	368	416	359	328	77	2601
Індексування документів за УДК		9031	8164	8151	9809	10795	45950

Діаграма 1

За даними таблиці 1 можна стверджувати, що упродовж 2015–2018 рр. кількість укладених бібліографічних покажчиків зменшилась у два і більше рази; біобібліографічних покажчиків – майже в два рази. Спостерігається скорочення у 1,5 рази й кількісних показників з виконання тематичних бібліографічних довідок. Водночас, найбільше послуг довідково-бібліографічного характеру надавалось з індексування документів за УДК.

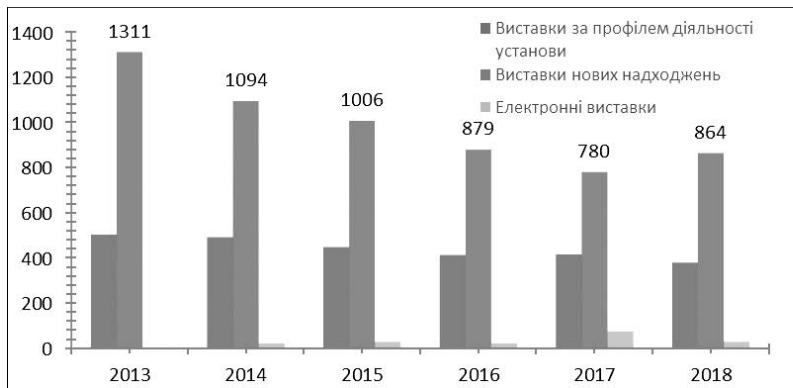
Ще одним напрямом довідково-бібліографічної діяльності та важливою складовою частиною поточного інформування про наукові видання є організація виставок, як самостійних, так і у складі комплексних заходів – днів інформації, днів аспіранта, презентацій нових книг тощо. У рамках проведення міжнародних наукових конференцій, семінарів, круглих столів, нарад. За період 2013–2018 рр. БНУ організували 2650 книжкових виставок за профілем діяльності установ, 5934 виставки нових надходжень, виставки праць співробітників, до ювілейних дат НАН України, інститутів, вчених. Усього на тематичних виставках за цей час було представлено 96 820 видань. Набувають популярності презентації наукових видань. За п'ять останніх років було проведено 205 таких заходів. Із розвитком інформаційних технологій все більшого значення набувають електронні виставки. У 2014 р. академічні бібліотеки звітували про підготовку й представлення на сайті 21 виставки, у 2015 р. – 29, у 2016 р. – 22, а у 2017 р. таких було вже 76 (у 2018 р. – лише 29).

Таблиця 2

Виставки за категоріями	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Заг. к-ть
Виставки за профілем діяльності установи	503	492	448	413	415	379	2650
Виставки нових надходжень	1311	1094	1006	879	780	864	5934
Електронні виставки		21	29	22	76	29	177

Аналізуючи дані виставкової діяльності БНУ, варто відмітити тенденцію щодо зменшення кількості проведених заходів. Якщо за профілем діяльності установи у 2013 р. було організовано 503 вис-

Діаграма 2

тавки, то у 2018 р. – лише 379. Переважну більшість складають виставки нових надходжень, а найменше було підготовлено електронних виставок.

Значне місце у виставковій роботі БНУ НАН України відводиться відзначенню ювілеїв дав наукових закладів і окремих учених, метою яких є популяризація досягнень світової та вітчизняної науки, здобутків конкретних інститутів, наукових шкіл, їхнього внеску у розвиток науки. Так, до ювілеїв таких видатних фізиків та математиків як І. В. Курчагов, В. І. Вернадський, В. Й. Гольданський, В. М. Глушков було проведено цикл виставок під назвою «Фундатори науки», «Світочі вітчизняної науки», «Видатні вчені НАН України», «Наука: її минуле, сучасне і майбутнє», «Наші ювіляри».

З приводу ювілеїв відомих вчених співробітниками низки інститутів було представлено літературу про життя і діяльність В. М. Бакуля, В. З. Туркевича, Т. О. Пріхні (Інститут надтвердих матеріалів), О. А. Трипільського та В. М. Пилипенко (Інститут геофізики).

Упродовж 2013–2018 рр. також було організовано виставки видань до ювілеїв інститутів: географії (50 років), ГАО (70-річчя), чорної металургії (75-річчя), електрозварювання та механіки (80 років), мікробіології і вірусології (85 років), біохімії (90 років); музеїв та ботанічних садів: Національного ботанічного саду (70 років), Держав-

ного природознавчого музею (145 років), Одеського археологічного музею, (190 років). Працівниками БНУ НАН України було організовано виставки, які відображають наукові здобутки інститутів: «До 25-річчя Інституту електронної фізики НАН України (1992–2017)», «До 45-річчя Інституту проблем кріобіології і кріомедицини НАН України», «До 55-річчя Інституту геофізики ім. С. І. Субботіна НАН України (історія і сучасність)», «До 90-річчя Інституту фізичної хімії НАН України», «50-річчя Інституту геотехнічної механіки НАН України: досягнення та перспективи», «30 років Інституту проблем реєстрації інформації НАН України», «50 років Інституту колоїдної хімії та хімії води НАН України».

З нагоди відзначення 100-річчя НАН України та її Президента Б. Є. Патона були також організовані книжкові виставки: «Історія Національної академії наук», «До 100-річчя Національної академії наук України та її президента академіка НАНУ Б. Є. Патона» (Інститут геофізики).

Завдяки удосконаленню інформаційних ресурсів, у багатьох наукових установах було забезпечено доступ до електронних баз наукової та науково-технічної інформації світових інформаційних ресурсів в режимі онлайн, що дало змогу не тільки надати необхідну інформацію користувачам, а й дозволити їм працювати в режимі віддаленого доступу і мати доступ до повнотекстових БД як на оптичних носіях, так і доступних у мережі інтернет. «Безперечними перевагами баз даних є повнота й оперативність відображення матеріалів, наявність розгорнутих рефератів, простота та зручність у користуванні, постійна актуалізація, гнучкий пошуковий механізм» [4, с. 503–504].

Одним з головних завдань бібліотекарів є допомога читачам зорієнтуватися в електронному інформаційному середовищі. Бібліотеки стають активними користувачами мережі інтернет, отримують можливість використовувати електронні каталоги та публікації, бази даних. Зовсім іншим стає підхід до використання та пошуку джерел інформації. Користувачі починають активно використовувати віддалені інформаційні ресурси. Формування фондів електронних ресурсів починає здійснюватися бібліотеками шляхом оцифрування документів, архівування ресурсів з Інтернету та використан-

ня документів інших фондоутримувачів. Як і в усьому світі, в Україні поширюється практика створення консорціумів бібліотек для одержання загального доступу до повнотекстових версій електронних журналів.

З розвитком інтернет-технологій наукові бібліотеки України отримують нові можливості ДБО. Набуває поширення онлайнове ДБО через сайт бібліотеки, впроваджуються електронні технології. Координатором і організатором розвитку електронної бази БНУ є Центр бібліотечно-інформаційних технологій НБУВ, який надає методичну допомогу, збирає дані про наявні в бібліотеках і інформаційних підрозділах наукових установ масиви інформації на електронних носіях з метою виставлення їх на веб-сайті НБУВ.

Упродовж 2013–2018 рр. застосовується корпоративна система онлайнного доступу до інформаційних ресурсів (наукометричної системи Scopus (корпорація Elsevier), Science Direct Freedom Collection (SDFC, корпорація Elsevier), повнотекстового зібрання періодичних видань Academic Search Complete (корпорація EBSCO), бази даних Inspec (Інститут електронної інженерії) стає одним з сучасних напрямів науково-інформаційного забезпечення наукових установ НАН України. З серпня 2014 р. найактивніше їх використовували НБУВ, Інститут біоорганічної хімії та нафтохімії, Національний науковий центр «Харківський фізико-технічний інститут», ФТІНТ. Окремі установи самостійно передплачували бази даних. Зокрема, інститути біохімії та експериментальної патології, онкології і радіобіології передплатили HINARI – програму Access to Research for Health Programme, яка дозволяє отримати доступ до світової літератури з біомедицини та охорони здоров'я. Упродовж 2015–2016 рр. НБУВ було передплачено доступ до інформаційних продуктів: наукометричної системи Scopus, Science Direct Freedom Collection, повнотекстового зібрання періодичних видань Academic Search Complete, бази даних Inspec. У 2016 р. до реферативних БД Scopus мали доступ 40 установ НАН України, Inspec – 16; повнотекстових Science Direct Freedom Collection – 30, Academic Search Complete – 32.

У 2017–2018 рр. НБУВ надавала доступ до електронних продуктів на платформі EBSCO, зокрема до БД: Academic Search Complete,

Inspec; GreenFILE; Library, Information Science & Technology Abstracts (LISTA) з 01.09. 2017 до 31.08.2018 р. На цей період доступ до ресурсів було передплачено і для наукових установ. Так, EBSCO мали 25 інститутів, Inspec – 12, Web of Science – близько 20. Окремі бібліотеки наукових установ мали доступ до передплачених журналів: ФТІНТ – до БД American Physical Society, Інститут проблем кріобіології і кріомедицини – до БД BioMed Central, PubMed Central, BIOLINE-International, Academic Journal. Фахівці Інституту геотехнічної механіки мали доступ до БД Academia Search Complete та Inspec з 01.09.2017 до 31.08.2018 р.

Бібліотеки пропагують наукову продукцію своїх установ завдяки співпраці та участі у міжнародних об'єднаннях бібліотек. Наприклад, бібліотекою Інституту морської біології НАН України, яка є членом міжнародної асоціації бібліотек EURASLIC (раніше – Бібліотека Одеського філіалу Інституту біології південних морів ім. О. О. Ковалевського НАН України), виставлено на європейському сайті 12 монографій. За допомогою системи Google Scholar було створено профіль інституту, куди було внесено 1483 статті. Бібліотека ГАО приєдналася до світової мережі астрономічних бібліотек AstroLib. Співробітники бібліотеки Інституту електрозварювання отримали доступ до зарубіжної наукової БД Institute of Physics Publishing.

Завдяки співпраці з НБУВ бібліотеці Інституту проблем міцності ім. Г. С. Писаренка НАН України з серпня 2018 року надано доступ до баз даних на платформі EBSCO. У бібліотеці Інституту електродинаміки НАН України продовжується праця з комп'ютерної програми ІРБІС-64 з метою створення на її базі електронного каталогу. На 01.01.2019 р. нараховується 33 015 записів, введено 907 бібліографічних описів, відреаговано 1233. Активно долучилася до роботи з ЕК книжкових та періодичних видань (БД ІБІС) й бібліотека Інституту геофізики, який на 1.01.2019 р. налічує 33 419 записів. Продовжується робота над створенням електронних баз даних нових надходжень літератури до бібліотеки Інституту літератури, загальна БД ЕК котрого за 2018 р. налічує 111 659 одиниць, серед них бібліографічна – 71 815 позицій. Завдяки якості та оперативності інформаційного обслуговування бібліотеки Інституту електрозварювання (ІЕЗ), було

забезпечено доступ користувачів до різних типів інформаційних ресурсів. ЕК бібліотеки (з 1995 р.), який нині налічує понад 22 тис. записів, відображає діяльність окремих науковців та Інституту загалом. 25 користувачів постійно користуються ЕК бібліотеки Інституту фізіології, ЕК якої на 01.01.2019 р. налічує 24 677 записів. Працівниками відділу науково-технічної інформації Інституту історії ведеться найбільший за обсягом електронний каталог установи, який постійно поповнюється новими надходженнями вітчизняної та іноземної літератури; реєструються періодичні видання, ведеться розпис картотеки праць співробітників Інституту. За 2006–2015 рр. картотека «Праці співробітників Інституту історії України НАН України» поповнилася 10 140 картками і налічувала 19 720 електронних документів. Упродовж 2016–2018 рр. вона містила вже 22 380 записів електронних документів. На 2019 р. електронні каталоги 23 бібліотек наукових установ НАН України представлено на порталі НБУВ.

Бібліотеки активно займаються й бібліометрією – створенням та наповненням наукометричних БД, аналізом статистичних даних публікацій, який містить відомості про кількість цитувань (бібліографічних посилань) на документ; праці окремого автора (авторів, колективів), відомості про рейтинги наукових журналів тощо. Окремі бібліотеки долучилися до робіт зі створення бібліометричних профілів науковців, брали участь у наповненні репозитаріїв, демонстрували електронні виставки на сайтах установ, оформили сторінку у Facebook. Так, використовуючи базу Google Scholar та платформу Web of Science, продовжувалася робота по створенню бібліометричних профілів науковців Інституту фізіології ім. О. Богомольця НАН України. Бібліотеками наукових установ НАН України створюються бази даних, які розкривають їхні фонди та висвітлюють певні галузеві чи тематичні проблеми відповідно до потреб певних регіонів, конкретних замовників і користувачів, здійснюється інформаційно-аналітичне забезпечення вищих та регіональних органів законодавчої та виконавчої влади [5, с. 210].

Традиційно допомагають науковцям отримати оперативну наукову інформацію спеціальні інформаційні видання бібліотек – реферативні журнали, бюлетені сигнальної інформації, реферативні бази да-

них. Так, у НБУВ створена і поповнюється загальнодержавна реферативна БД «Україніка наукова» – інформаційний ресурс зібрання електронних версій періодичних наукових фахових видань, обсяг якої складає 697 863 записів. На основі ресурсів цієї БД видається реферативний журнал «Джерело», який виходить 6 раз на рік і має чотири галузеві серії. У ньому зібрано реферати української наукової літератури з усіх галузей знань. Реферативні журнали інформують про поточні документи (видання) та дають можливість вченим і фахівцям стежити за досягненнями в суміжних сферах наукової і практичної діяльності.

Потужним інформаційним ресурсом, доступним для вітчизняних та зарубіжних користувачів, є БД періодичних видань «Наукова періодика України». НБУВ надає вільний доступ до цієї БД та електронних версій понад 1 млн повних текстів статей з 2 тис. наукових журналів і збірників наукових праць. Для вчених усього світу наукові журнали є найважливішим джерелом інформації, місцем публікації результатів досліджень, тому одним з напрямів діяльності бібліотек є забезпечення оперативного доступу користувачам до цього джерела інформації. Наукові установи НАН України виявляють зацікавленість у розміщенні своїх електронних версій на веб-порталі НБУВ. Це сприяє більшій інформованості про видання серед наукового загалу та дає можливість вести активний обмін з вітчизняними та зарубіжними установами.

Позитивно, що сучасним користувачам оперативно доступні онлайн нові бібліографічні покажчики на веб-сайтах бібліотек. Їх постійний моніторинг, архівування та упорядкування нині є частиною діяльності довідково-бібліографічних служб. Створення електронних покажчиків веббібліографічних ресурсів є важливим напрямом у діяльності наукових бібліотек. Це підтверджує посилення навігаційної функції бібліотеки і навігаторської діяльності бібліографа в організації інформаційних ресурсів і орієнтуванні користувачів [4, с. 509].

Бібліотеки системи НАН України починають зосереджуватися на створенні електронних каталогів (ЕК), бібліографічних, реферативних і повнотекстових баз даних (БД) за тематиками наукових досліджень установ; на організації знань, створенні конкурентоспро-

можних національних інформаційних ресурсів та їх інтеграції до світової інформаційної мережі. Низка бібліотек готують ановані змісти електронних журналів, створюють електронні версії науково-інформаційних і бібліографічних видань установ.

Упродовж останніх років лише бібліотеки інститутів математики та проблем міцності використовували платформу НБУВ для виставлення своїх ЕК. У 2015 р. до бібліотек наукових установ НАН України надійшло майже 2 тис. документів на електронних носіях, отримали їх лише 15 бібліотек із 94. Найбільше – бібліотеки інститутів чорної металургії (1088) та технічної механіки (800). Було розпочато роботу зі створення електронної бібліотеки Інституту зоології, зокрема, введено 36 відбитків праць відомого зоолога, дійсного члена Наукового товариства ім. Шевченка й Українського наукового товариства у Києві, автора коментарів до «Слова о полку Ігоровім», М. В. Шарлеманя. 3 грудня 2015 р. ЕК бібліотеки представлено на порталі НБУВ. Науковцями Інституту монокристалів розпочато створення віртуальної бібліотеки з хімії. Почала працювати веб-сторінка бібліотеки на сайті Інституту геофізики. Низка бібліотек долучилися до проекту НБУВ з представлення ЕК наукових установ НАН України, серед них: інститути літератури, географії, археології, ботаніки, фізіології, електродинаміки. Створено сторінку бібліотеки в Інституті мистецтвознавства, фольклористики та етнології. В Інституті метафізики найбільшим попитом користується БД «Наносистеми, наноматеріали, нанотехнології». На сторінці бібліотеки Радіоастрономічного інституту на постійній основі запрацювала повнотекстова БД авторефератів і дисертацій співробітників установи, яка розроблялася впродовж 2012–2014 рр. В Інституті літератури тривала робота над створенням електронних баз даних (ЕБД) нових надходжень (вітчизняних та іноземних книжкових і періодичних видань, авторефератів, дисертацій), загальна кількість яких за 2015 р. налічувала 82 511 од., серед них бібліографічна (статті) – 27 212 позицій. Водночас продовжувалася робота над переведенням в електронний каталог видань рідкісного фонду. Зокрема, завершено введення бібліографічних описів колекції О. І. Білецького. Каталог книг, які надходили до бібліотеки з 1996 р., був розміщений на сайті НБУВ у розділі

«Каталоги бібліотек установ Національної академії наук України». Відкрито сторінку бібліотеки у соціальній мережі Facebook.

Інформаційні ресурси наукових бібліотек поповнюються також за рахунок придбання кумулятивної інформації провідних бібліотечних та інформаційних центрів світу, видавництв, наукових установ, що виходить на оптичних дисках. У 2016 р. до бібліотек надійшло майже 88 документів на електронних носіях, отримали їх лише 9 бібліотек із 98, насамперед, бібліотеки інститутів електрозварювання (36 CD) та Національного ботанічного саду (28 CD). Працівники бібліотек інститутів ботаніки, зоології, літератури, ГАО брали активну участь у скануванні української періодики 1920–30-х років. В Інституті клітинної біології і генетичної інженерії було скановано 50 авторефератів дисертацій для створення електронної повнотекстової бібліотеки. Продовжують працювати над створенням електронних баз даних нових надходжень (вітчизняних та іноземних книжкових і періодичних видань, авторефератів, дисертацій) працівники бібліотеки Інституту літератури, кількість одиниць за цей період складає – 100399 од., серед них бібліографічна (статті) – 63716 позицій.

У 2017 р. розпочали роботу з формування електронних ресурсів п'ять бібліотек інститутів біоорганічної хімії та нафтохімії, проблем кріобіології та кріомедицини, відновлювальної енергетики, гідробіології та Міжнародного науково-навчального центру інформаційних технологій та систем. Упродовж року до бібліотек надійшло 63 документа на електронних носіях, отримали їх лише 9 бібліотек із 95. Ті які їх отримали, надали до них доступ в електронному режимі своїм користувачам. Це насамперед бібліотека ГАО – 27 CD та бібліотека Інституту електрозварювання – 23 CD РЖ «Сварка». (через ТОВ «ПресЦентр»). Реферативні журнали на CD отримали бібліотеки Національного ботанічного саду та інституту електрозварювання. Низка БНУ передплачує український реферативний журнал «Джерело». Загальна база даних ЕК Інституту літератури налічує 112546 одиниць, серед них бібліографічна (статті) – 67690 позицій.

Наукова продукція Інститутів стає доступною для усіх завдяки тому, що їх бібліотеки виставляють її на своїх сайтах. Так, у 2018 р. Інститут геологічних наук НАН України підготував 6 монографій, 1

навчальний посібник та 109 статей, з них 25 заіндексовано наукометричними базами Web of Science та Scopus; опубліковано 194 тези доповідей та матеріалів конференцій. Все це стало доступним на сайті бібліотеки.

Отже, характерною ознакою діяльності бібліотек наукових установ НАН України упродовж останніх років є формування ними електронної інформаційно-ресурсної бази. Водночас, у 2015–2018 рр. спостерігається тенденція зменшення підготовки друкованої бібліографічної продукції БНУ. Так, у два і більше рази зменшилася кількість укладених ними бібліографічних покажчиків; майже в два рази – персональних посібників; більш як у половину – тематичних бібліографічних списків. Найбільш їх підготували бібліотеки інститутів електрозварювання, чорної металургії, надтвердих матеріалів, археології, літератури, мовознавства. Загалом за період 2013–2018 рр. бібліотеки наукових установ видали: 163 покажчика, 632 тематичних бібліографічних списки та 1680 списків нових надходжень. Більшість з них була приурочена річницям від дня народження відомих вчених України, а також річницям від часу заснування наукових установ НАН України.

За ці роки спостерігається й тенденція зменшення у 1,5 рази кількісних показників з підготовки тематичних бібліографічних довідок. Зменшується, але повільно кількість книжкових виставок підготовлених БНУ, особливо це стосується виставок нових надходжень. Водночас активно зростають показники кількості електронних виставок, а також показники з надання бібліографічної послуги – індексування документів за УДК.

Пріоритетним напрямом діяльності БНУ НАН України є формування упорядкованих зібрань електронних документів і надання вільного онлайн-доступу до них та до онлайн-ресурсів провідних світових наукових БД на основі впровадження електронних технологій. А це викликає зміни в діяльності бібліотечних працівників, підвищує до них фахові вимоги, зокрема у володінні англійською мовою.

Адже тепер бібліотечні фахівці повинні займатися не лише систематизацією, а й пошуком і аналізом наукової продукції відповідного наукового профілю, зокрема у БД, на сайтах інших бібліотек, включа-

ючи зарубіжні. Відповідно змінюються підходи у ДБД БНУ, зокрема щодо формування ДБФ, надання до них доступу користувачам, представлення їх в інформаційному просторі, що передбачає створення та використання електронних інформаційних систем [7, с. 204].

Отже, у досліджуваній період пріоритетним напрямом діяльності БНУ є створення електронної бібліографічної продукції: електронних бібліографічних і біобібліографічних покажчиків, щорічників, списків літератури тобто веббібліографічних ресурсів, а також ЕК і електронних повнотекстових БД та розширення навігаційних функцій БНУ для надання швидкого пошуку і віддаленого доступу до них користувачам.

Нестача ресурсів, а відповідно й технологій у значній частини БНУ компенсується використанням ними спільних інформаційних платформ інших установ не лише вітчизняних як НБУВ, а й зарубіжних, насамперед для представлення своїх електронних колекцій. Більш потужні БНУ НАН України самостійно передплачують зарубіжні бази даних, що включають наукові періодичні видання, і продовжують поєднувати традиційні та інноваційні форми формування своїх ДБФ та методи обслуговування читачів. Такі установи формують свої повноцінні електронні бібліотеки.

У досліджуваній період БНУ активізували свою діяльність у соціальних мережах інтернет, зокрема Facebook, де вони представляють і пропагують свою електронну продукцію, знайомлять читачів зі своїми фондами. Результати наукової діяльності вчених наукових установ стають доступними завдяки системі Google Scholar. Бібліотечні фахівці створюють бібліометричні профілі науковців, співробітників інститутів, репозиторії, електронні виставки на сайтах установ.

Список бібліографічних посилань

1. Академія наук України: каталог / відп. за вип. А. П. Шпак. Київ : МАРТ, 1993. 159 с.
2. Бібліотеки Національної академії наук України : довідник / НАН України, Нац. б-ка України імені В. І. Вернадського ; уклад.: А. А. Свобода [та ін.] ; О. С. Онищенко (наук. ред.). Київ, 1996. 110 с.

3. *Блиндарук С.* Біобібліографічні покажчики у фондах відділу науково-бібліографічної інформації НБУВ : нові надходження [Ел. ресурс] / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://nbuv.gov.ua/node/3667>

4. *Добко Т. В.* Бібліографічний покажчик у системі довідково-бібліографічної діяльності: історія та сучасність. Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. 2016. Вип. 44. С. 499–511.

5. *Добко Т.* Довідково-бібліографічна діяльність наукових бібліотек Національної академії наук України: становлення та розвиток (XX – перше десятиліття XXI ст.) : монографія. Київ, 2013. 374 с.

6. *Кулаковська Т.* Науково-інформаційна діяльність у науково-дослідних установах НАН України (2002 р.). Бібліотечний вісник. 2003. № 3. С. 45–50.

7. *Кулаковська Т., Смаглова Н.* Науково-методична підтримка інноваційної діяльності бібліотек науково-дослідних установ НАН України. Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. Київ, 2008. Вип. 20. С. 197–213.

8. *Мацкевич Л. П., Блиндарук С. В.* Біобібліографічні покажчики у фондах відділу науково-бібліографічної інформації НБУВ : нові надходження у 2018 році [Ел. ресурс] / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://nbuv.gov.ua/node/4149>

9. Підсумки та пріоритети діяльності бібліотек науково-дослідних установ НАН України. Бібліотечний вісник. 2016. № 1. С. 63–66.

10. *Радченко А. І.* Структура друкованої продукції НАН України [Ел. ресурс] URL: <http://www.publications.nas.gov.ua/nvr/Pages/reports.aspx>.

11. Робота бібліотек науково-дослідних установ НАН України : інформ.-аналіт. огляд. Київ : НБУВ, 2013–2018. Вип. 19–24.

12. *Сокур О. Л.* Взаємодія бібліотек наукових установ Національної академії наук України у формуванні вітчизняного наукового інформаційного простору: науково-організаційне забезпечення : дис. ... канд. наук із соц. комунікацій : 27.00.03. НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2019. – 297 с.

References

1. Shpak, A. P. (1993). Akademiia nauk Ukrainy: katalog [Academy of Sciences of Ukraine: catalog]. 159. Kyiv, Ukraine: MART. [In Ukrainian].

2. Svoboda, A. A. (Comp.), Onyshchenko O. S. (Ed.) (1996). Biblioteky Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy: dovidnyk [Libraries of the National Academy of Sciences of Ukraine: reference book]. 110. Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].

3. Blyndaruk, S. (2017). (Ed.) Biobibliografichni pokazhchyky u fondakh vid-dilu naukovo-bibliografichnoi informatsii NBUV: novi nadkhodzhennia [Biobibliographic Indexes in the Collections of the Scientific and Bibliographic Information Division of NBUV: new receipts]. Kyiv, Ukraine. Retrieved from <http://nbuv.gov.ua/node/3667> [In Ukrainian].

4. Dobko, T. V. (2016). (Ed.). Bibliografichni pokazhchyk u systemi dovidkovo-bibliografichnoi diialnosti: istoriia ta suchasnist [Bibliographic index in the system of reference and bibliographic activity: history and modernity]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho*, 44, 499-513. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/npnbuimviv_2016_44_41 [In Ukrainian].

5. Dobko, T. (Ed.) (2013). Dovidko-bibliografichna diialnist naukovykh bibliotek Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy: stanovlennia ta rozvytok (XX - pershe desiatyllittia XXI st.): monohrafiia [Reference and bibliographical activity of scientific libraries of the National Academy of Sciences of Ukraine: formation and development (XX - the first decade of the XXI century): monograph]. 374. Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].

6. Kulakovska, T. (2003). (Ed.). Naukovo-informatsiina diialnist u naukovodoslidnykh ustanovakh NAN Ukrainy (2002 r.) [Scientific-informative activity in research establishments of NAS of Ukraine (2002)]. *Bibliotechnyi visnyk*, 3, 45-50. [In Ukrainian].

7. Kulakovska, T., Smahlova, N. (2008). (Eds.). Naukovo-metodychna pidtrymka innovatsiinoi diialnosti bibliotek naukovo-doslidnykh ustanov NAN Ukrainy [Scientific and methodological support of the innovation activity of the libraries of research institutions of the NAS of Ukraine]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho*, 20, 197-213. [In Ukrainian].

8. Matskevych, L. P., Blyndaruk, S. V. (2018). (Eds.). Biobibliografichni pokazhchyky u fondakh viddilu naukovo-bibliografichnoi informatsii NBUV: novi nadkhodzhennia u 2018 rotsi [Bibliographic Indexes in the Collections of the Scientific and Bibliographic Information Division of NBUU: new receipts in 2018]. Kyiv, Ukraine. Retrieved from <http://nbuv.gov.ua/node/4149> [In Ukrainian].

9. Pidsumky ta priorytety diialnosti bibliotek naukovo-doslidnykh ustanov NAN Ukrainy (2016) [Summary and priorities of activity of libraries of research institutes of NAS of Ukraine]. *Bibliotechnyi visnyk*, 1. 63-66. [In Ukrainian].

10. Radchenko, A. I. (Ed.) Struktura drukovanoi produktsii NAN Ukrainy [Structure of printed matter of NAS of Ukraine]. Kyiv, Ukraine. Retrieved from <http://www.publications.nas.gov.ua/nvr/Pages/reports.aspx> [In Ukrainian].

11. Robota bibliotek naukovo-doslidnykh ustanov NAN Ukrainy (2013-2018): inform.-analit. ohliad [The work of libraries of research institutions of NAS of Ukraine: informational and analytical review]. 19-24. Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].

12. Sokur, A. L. (2019) (Ed.) Vzaiemodiia bibliotek naukovykh ustanov Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy u formuvanni vitchyznianoho naukovoho informatsiinoho prostoru: naukovo-orhanizatsiine zabezpechennia [Interaction of Libraries of Scientific Institutions of the National Academy of Sciences of Ukraine in the Formation of the National Scientific Information Space]. 297. Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 27.03.2020 р.

Svitlana Blyndaruk,

Junior Research Fellow, ORCID 0000-0003-0714-0279,

V. I. Vernadsky National Library of Ukraine

3, Holosiiivskyi ave, Kyiv, 03039, Ukraine

e-mail: blyndaruksvetlana@gmail.com

tel.: +38(044)524-25-96

Reference and Bibliographic Activity of the Scientific Libraries of Institutes of the National Academic Sciences of Ukraine in 2013–2018

The article analyzes the reference and bibliographic activity of the libraries of scientific institutions of the NAS of Ukraine for the preparation of bibliographic indexes, compilation of bibliographic lists, performance of oral and written bibliographic references during 2013–2018. The ways of activating the interaction of the LSI, the priority directions of the formation of library and information resources at the present stage are highlighted.

It is proved that the intensification of LSI interaction requires the modernization of material and technical support, the introduction of unified information and communication technologies and the intensification of organizational and methodological support, a permanent system of professional development.

There are examples of improving reference and bibliographic activities of LSI by using their common information platforms of other institutions not only domestic as NBUV, but also foreign to create bibliographic resources, electronic cata-

logs, electronic full-text databases and present their electronic collections in the world information network.

The ways of interaction of LSI are analyzed, it is found out that at the present stage the priority is the integration of library and information resources, the use of modern information technologies, with the expansion of services that will provide libraries with major foreign bibliographic and full-text information resources.

All this will enrich the information potential of the library, expand the information base for all types of inquiries and provide users with new opportunities for information support of scientific activities.

Keywords: reference and bibliographic activity, reference and bibliographic funds, bibliographic aids, information publications, scientific institutions, academic libraries, information and bibliographic work.